

WWW.UNI.NS

УНИВЕРЗИТЕТСКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 2. У Сомбору 31. Јануара 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последњег, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 фор. на годину.

ПРОШЛОСТ СРБСКОГ ПЕДАГОГИУМА

БЕСЕДА НА ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ
Србског Учительшта Сомборског
о Св. Сави 1867. год. говорена.

Многоуважени Зборе! Састалисмо се данас, у овом просвети народа нашег посвећеном зданију, да заједнички прославимо годишњу успомену великог добротвора народног светога Саве просветитеља србског.

Али овај састанак наш уз обичну светосавску светковину, носи на себи још висши значај, по коме е свечаност ова над обичном много узвишенија и сјајнија.

Пре два месеца навршило се петдесет година, од како е Србска Препарандија из Сентадрије у ову највећу обштину србску пренешена, у којој и сада постоји и напредује на корист и славу рода србског.

С тога — држим, — да ће најприличније бити, да на данашњој светковини славећи педесетогодишњицу обстанка србске Препарандије у Сомбору, разложим пред вама листове прошлости овог нашег по преимућству народног просветног завода.

Предци наши изгубивши своју славу и слободу на Косову, и немогући за онда навали дивљих и сурових азијатских хорда одолети, заветоваше се верни остати светоме еванђелију. и предавајући од кољна на кољно потомству своје она начела, којима е св. Сава њихове праотце научио, наумили су били у обрану својих хришћанских и човечаских права „за крст

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

частни и слободу златну“ борити се супрот душманима вере и слободе све дотле, док зраци бољ будућности не засину, и док опет непотече вода куд е некада текла!

Вршећи тај завет велики део одабраних Србаља сдружи оружје своје с оружјем овога царства, и помогне очистити од некрсти красну ову земљу, на којој ми сада стануемо, и у којој е свака стопа земљишта крвљу праотаца и браће наше напоена.

Чим пређоше олује ратне, и чим се дедови наши овде смирише и кућити почеше, одма су се они постарали били подизати по варошима, шанчевима и знатниим селима своје основне, а гдешто и веће школе, на које су, као и на цркве, сами трошили, и које су сами издржавали.

И премда се по нетрпљивости и суровости онога времена просвети нашега народа силне препоне на пут стављаху, ипак е народ наш својом трпљивошћу и постојанством, све препоне надвладао, над свима јвним нападаима и тайним сплеткама моралну победу одржао, и кад е наступило време блажне, време од напретка, видимо ми где и наш народ за просветом својски тежи и стара се с осталим суграђанима својима успоред корачати к умном и душевном образовању свом.

До неколико година извршиће се читаво столеће, од како е по жељи блажене успомене царице Марије Терезије знаменити прелат Сагански народне школе у аустриским наслџним земљама уређивати почео, приправљајући у Бечу младе люде реда ученога за будуће управитељ и учитељ школске. Међу ученицима овима опажамо ми и неколико србских синова, од којих тројица: Теодор Јанковић Мириевски родом Каменичанин, Стефан Вуяновски родом из Брђана у Хрватској, и Авраам Мразовић родом из Сомбора, постадоше окружни управитељи србских школа, и као такви дижући школе и изображавајући народу ваљане учитеље поставише темелъ садашњим стању просвете у нашем народу.

Но није ми данас говорити о том првом времену развитка наших народних школа, које захвата три десетине из прошлог и прву десетину из садашњег столећа; то ћемо оставити ономе, коме у део падне, да године 1876. прослави успомену стогодишњицу од уређења србских основних школа у овим земљама. А ја ћу сада по својој обећаној приступити к лѣтописима овог единог досада србског учитељштва, у коега дворани ми данас светковину педесетогодишњицу слаavimo.

Добре народне школе есу највеће благо за сваки народ; само с ваљном народном школом кадар е народ едан међу другим народима обстати, одржати се и у сваком погледу напредовати. Па у колико кои народ своју школу већма люби, цѣни, подпомаже и о нѣном напредку стара се; у толико он сам себе поштуе и снажи, а својой деци најбољу баштину након себе оставља.

То е увидио наш народ, кад е из сабора у Темишвару г. 1790. држаног захтевао, да се србске школе коначно уреде, испод старательства иноплемених и иноверних власти изузму и под самоуправу народног сабора и нѣгових органа ставе. На основу тог захтевања, и услѣд учестаних представляња од стране најизображених мужева наших, реши се блажене успомене цар и краљ Франц I. за првог врховног управителя свию србских, романских и грчких народних школа у Угарској и у сдруженим краљѣвинама наименовати отличног наученог и родољубивог Србина Стефана Уроша Несторовића, и нѣму поверити старанѣ о благостаню, множеню и процветаню ових школа.

Увиђајући да е само ваљан учитель кадар школу добром и напредном учинити, а ваљан се учитель мора за многотрудно звање ово достойно и за младости приправљати, предложи разборити Несторовић највишем месту, да се зарад изображавања учителя заведу три педагогиума едан за Срблѣ, други за Романе, а трећи за Грке.

Предлог овај без сваког оклевања примлѣн буде, и милостивом кр. дворском одлуком од 12. Юния 1812. наређено е, да се србска препарандија у Сентадрии, романска у Араду, а грчка у Пешти завести има, чим се способни за такове заводе наставници нађу.

За прве наставнике у србском учительишту поставлѣни су Кузман Јосић учитель пештански, Павао Атанацковић свештеник — обоица Сомборци, и Василије Булић савршени медицинар родом из Старога Врбаса; први за славенски ѣзик и стилистику, други за педагогию и отачаствену повестницу, а трећи за рачун, алгебру, геометрию и земљопис. За катихету позван е био прославлѣни пѣсник србски Лукиан Мушицки, кои се ове катедре по томе ние примио, што е већ тада учителѣм богословие у Ср. Карловци постао био; с тога е млади професор Атанацковић одма у почетку и катедру вѣроучителя заступао.

Спомена достојно е, да е већ приликом позива свог на катедру србског педагогиума свештеник Павао Атанацковић поднео високој влади посредством врховног школског управителства, у рукопису своје обширно списано дело, прву србску Педагогију, која е по славном Нимаџу израђена, и у год. 1817 штампана била.

У Сентадреи дакле, 3. Новембра 1812. године, после свечане службе божије и призивања св. Духа отворе се двери србског Педагогиума, код николајевске цркве, где е родољубива општина тамошња три собе уступила за потребу овог народног заведења.

У то време су кандидати професорства за арадску романску препарандију пред србским професорима у Сентадреи учитељски испит положили, и од њих упутство добили, како ће предавања водити, а грчка препарандија није ни у живот ступила по томе, што чланови грчкога народа нису могли сакупити толико новаца, колико е нужно било, да се институт овај издржавати и постојати може.

С почетка е било у србском педагогиуму три течаја сваки од пет месеци. —

Прво саветованѣ наставничко такозвани „Consensus Litterarius“ држано е 13. Декембра 1812. под председавањем сениора Јосића.

У Августу 1813. професор Атанацковић наименован буде за катихету и сениора, а за професора педагогије, метода и повестнице отачаствене постављѣн буде даровити професор гимназије карловачке Димитрије Исаяловић, ког 2. Новембра те године у звање свечано уведе многозаслужени школски муж и списатељ Јован Берић тајник врховног управителства школског.

Ревност првих наставника учитељишта овог у вршењу дужности била е велика, трудољубивост неусипна, знањѣ у дотичним наукама темелно и обилато, а љубав к просвети народа србског и к својим ученицима жарка и пламтећа. Камо срећа, да е велико пожртвованѣ и заузиманѣ њихово достојна одзива нашло код тадашњих старешина цркве и народа нашег; камо срећа, да се народ наш свестно и својски заузео био за овако красно и полезно заведењѣ, какво су народи римске вере у Угарској тек на 30 година доцније добили! Тада би учитељиште ово јачно много више користи народу при-

нело, а народ би с њиме и са њѣга далеко напредни постао него што е.

Година 1814. била е по томе за овај завод знатна, што су те године око Ускрса држани први свршетни испити кандидата учитељских у присуству самог врховног управитеља и многих отличних особа из Септандрије, Пеште и Будима.

Слѣдујуће године уведен е двогодишњи течай, изостављена су предавања из Алгебре и Геометрије, а разширена е наука земљописна. У то време постојао е уз завод овај конвикт за изранијивањ сиромашних приправника, а отлични градоначелник сомборски Василије Атанацковић, завештао е 40 јутара своје земљѣ на подпору сиромашних приправника, одкуда су за живота његовога сваке године четворица доброучећих се питомаца овога завода новчану подпору уживали.

У есен године 1815. само се три нова питомца у I. течай приправнички упишу, и та околност доведе Несторовића до уверења, да Септандрија по својој удаљѣности од средине Србства нимало није удесна за станиште србског педагогиума, пак почне размишљати, у кое ће место дољноземско да нови овај народни завод пренесе. Родољубива сомборска србска црквена общтина, на предлог свога приходског свештеника Авраама Максимовића из седнице 11. Нов. 1815. држане, писмено умоли врховно управитељство школско, да се србски педагогиум пресели у ово место, кое е у средини оностранога Србства, и где се сиромашни младићи с малим трошком издржавати могу. Услѣд те молбе, на предлог врх. школског управитељства високославна кр. дворска канцеларија угарска под 11. Јунија, 1816 бр. 16,404 дозволи и нареди, да се учитељиште србско у Сомбор пренесе.

И тако поменуте године 3. Новембра на дан обновлена храма св. Ђурђа, кр. повереник племенити Одрја поджупан бачки с великом свечаношћу уведе учитељиште србско у просторе оног нашег стародревног школског здања, на коега месту сад се налази ово према нашим околностима великољѣпно здање, кое е љубав честите общтине сомборске пре неколико година с великим жртвама подићи и Србству поклонити усрђствовала.

Приликом свечаности уводена или инсталације Педагогиума србског на служби божијој у светођурђевској саборној цркви говорио е беседу о потреби васпитаня и о користи овог завода катихет приправнички Павла Атанацковић, а по том е у

просторима завода свечано и јавно предаванѣ из Педагогисе др-жао професор Исайловић. Тада се к збору првих наставника на место одступившег Јосифа придружио и четврти професор Јовац Живковић, бивши пре тога наставником у гимназији карловачкој, коме е овде предаванѣ славенског и нѣмачког езика и стилистике србске поверено, Редовна предавања су започета у Новембру 1816. са 19 питомаца у првом, и само са тројцом у другом течаю.

У природним наукама искусни професор Булић на собствену понуду добио е од висше власти дозволенѣ да може у првој приправничкој години Природопис а у другој Човеко-словлѣ као ванредне предмете предавати. Е ли ова целисходна намера Булићева остварена, и докле е он те великористне науке овде предавао, о томе никаква спомена у записницима неналазимо.

После сеобе у Сомбор одма се приступило к оснивању књијнице у овом заводу, која е добила многозначеће име Народне Библиотеке. Око скупљања књијга највише су се трудили први катихет, овдашњи отлични грађанин Јова Атанацковић и тотор црквени Данило Шиячић. Међу првим приложницима читамо имена Ђорђа Исаковића адвоката, Николе Шимића местног школског управителя, Симе Деметровића варошког капетана, и Аврама Максимовића пароха сомборског.

Данашњим даном књијница приправничког завода више од 2000 примерака књијга брои, међу којима има много у новие доба набављених важних педагогичних дела.

Године 1817. изишла е на свет Педагогика и Методика списана још у 1812. години, и то се дело много година као учебник главнога предмета у учительишту овом употребљавало. Слѣдујуће године буде од кр. угарског намесничког савета дозвољено, да професори овога завода могу у овдашњим и у све остале школе србске у Угарској на предавања одлазити.

У прво време обстанка овога завода одправљао е дужност местног управителя сениор, кога су професори између себе редом бирали. Године 1820. наименован буде за првог местног управителя добротвор учеће се младежи, обштеуважени градоначелник сомборски Василије Атанацковић, који е у ово почастино звање 4 Јулија поменуते године преко поглаварства сомборског представљаног том приликом у лицу сенатора Јкова Далосевића уведен.

Те године Ђорђе Раља грађанин пештански и супруга нѣ-

гова Марта оставе стипендијалну закладу од 2000 форинти бечке вредности, из које сваке године по едан добро учећи се приправник србски на препоруку наставничког збора подпору добия.

Около године 1821. припремали су професори овога завода за печатњу учебнике; у то је време катихет радио на библичној повести и превео Митерпахерово свилоделство, које је наскоро затим на свет изишло; Исайловић се бавио с списивањем понаособне Методике; Живковић са израђивањем Стилистике, а Булић је сачињавао Земљопис и Рачунницу, од која два дела прве су свезке доцније штапане биле.

Јошт од времена ступања свога на управу србских школа настојао је врстни и родољубиви Несторовић око тога, да се читанке и остале књиге за народне школе на србском језику спису, и ове је у рукопису године 1813. дворској канцеларији поднео, али му рукописи после многог околишења у години 1821. повраћени буду с приметбом, да се по известию запитаних народних старешина књиге те немогу у школе увести, што су на простом језику списане и што у њима отвећ много религиозне науке има! — Ко је морао у то време бити тај непријатељ србскога језика, и саме верозаконске науке, који је родољубиву намеру Несторовићеву тада осуштио? — Нека на ово непристрасни историк србски у дотичним архивама докажа потражи, а ми ћемо то за сада прећутати, да неби ову свечаност нашу с непријатним осећањем узнемирли.

Неуморни Несторовић небоећи се препона понови молбу своју ради одобрена предложених нових школских књига, иштући, да се наименује одбор за напредком чезнућих и просветољубивих Србаља духовног и грађанског реда, који ће пресуду о тим књигама донети. И кад на ову молбу никакво решење недође Несторовић године 1822. и 1823. понови искање своје, у овом последњем изрично изјављујући, да нити нови нити стари учитељи дотле могу с децом добре успехе показати, док год се у школама употребљавале буду старе јошт у години 1777-ој издане књиге, и док се неспису и неуведу како по језику тако и по садржају ваљане књиге школске. На то изиђе године 1824. одговор, да ће у том погледу царско решење слѣдовати, али Несторовић то недочека, ер умре 28. Јулија г. 1825.

И тако ова красна намера остаде више од 25 година неизвршена, док пре неколико година недобисмо прве србске читанке и остале књиге за основне србске школе у аустријском

царству, израђене трудом онога мужа, кои е по свой прилици ту идею први код нас у раной младости својој покренуо био, и коєга ће име потомство наше с пиететом споминати и преуносити и онда кад се — ако Бог да — по потреби напредуюће просвете прве ове школске књиге наше с больима и савршенима заменуле буду!

(Продужиће се.)

Маня пословна писмена.

(За старие разреде основних и за недельне и шегртске школе.)

У пословима што их люди едан с другим имаю догађа се, те пође едан другом на превару, да онога оштети, а себе да помогне; многи заборава, шта е кад учинио, примио ил издао, или не може да се сети, кад е управо било; многи умре, па наследници не знаю, шта е где покойни дао ил узео, или немогу оно писменом да докажу; многи похуљи, па прими ствар ил новце, а после одриче, да е примио и тражи поново. С тога су приморани люди, да све, што даю ил примаю или што уговараю пред сведоцима чине, или још болѣ писмено, ер оће и сведоци да заборава, или помру. Отуда су изашла различна писмена, уз која се учинѣно незабравља, и сваки е сачуван од преваре. То су пословна писмена. За њих има нека правила, како мораю написана бити, да могу, ако би до нужде дошло и пред судом важити као сведочбе за оног, ко их има. По разлици послова различна су и та писмена. Найважнија су и најнужднија да их сваки зна следећа:

1. РАЧУН (конта).

Рачун е попис продатих или начинѣних ствари, што га онај, ко ствари продае ил прави пише и шалѣ оном, коме е оно продао или начинио.

У рачун има да дође:

- 1, Место, дан и година, кад е рачун послат;
- 2, Име, презиме и шта е онај, коме се рачун шалѣ;
- 3, Име, презиме и шта е онај, ко рачун шалѣ;
- 4, Попис и цена од ствари, заедно са даном и месецом кад е која ствар дата тако изложено, да напред дође дан и месец, за тим попис издатих ствари, а натраг цена.

Ако в исти рачун исписан из пословне књиге, онда се има възложити још име и лист од те књиге.

С левога руба или озго валя оставити повише празна места, да може онај, што рачун прима, ако би их више имао, све сашити заједно.

Кад се рачун исплати, онда потпише оздо онај, што в рачун дао „исплаћено“ и тим припозна, да нема више за оно ништа тражити. Та реч не потписуе се пре, док се новци не приме, а за сигурност обе стране валя целу примљѣну суму исписати писменима и потписати дац, кад в исплаћено, коє све има онај учинити свобручно, ко рачун дає, да неби другчие какве преваре било.

За мале рачуне доволно в лист, а за дугачке рачуне по табака артие, коє се излињира као у следећим примерима:

1. Рачун.

У Земуну 1. Јануара 1867.

Г. Марку Петровићу овдашињм трговцу
од чизмара Васа Марковића, по гласу књиге А, лист 72.
1866

		фр.	нв.
Мая 3	1 пар нових штифлица од лака	5	50
5	1 „ ципелица за госпођицу	2	80
Септ. 11	1 „ штифлица од руске коже	6	—
23	1 „ папучица за госпођицу	1	20
Окт. 7	2 „ каљача оправљѣно	1	—
Нов. 5	1 „ ловачких чизама оправљѣно	1	60
Свега		18 ф.	10 н

Плаћено осамнајст фр. и 10 нв.

У Земуну 5. Јануара 1867. Васа Марковић с.р.
чизмар

2. Рачун.

У Новом Саду 1. Јануара 1867.

од Петра Симића столара
Г. Васи Петровићу професору
за начинѣне столарске ствари по гласу књиге Б. стр. 57.
1866

		фр.	кр.
4. Мая	2 ормана од оровине по 36 фр.	72	—
	6 столица „ „ по 3 ф. 50 н.	21	—

4. Мая	2 кревета од мека дрвета, намазано по 7 фор. 50 нв.	15	—
6. Јул.	1 орман за ела, од мека дрвета намаз.	8	50
18. „	12 оквира за слике од тврдог дрвета намазано по 50 нв.	6	—
3. Дец.	2 стола оправљено по 50 нв.	1	—
Свега		123 ф	50 н

Поменуту суму од сто двадесет и три фр. 50 нв. примих у Новом Саду 10 Јануара 1867.

Петар Симић с. р. столар.

Задаће. Напиши по истом образцу:

1, рачун кројачки, 2, браварски, 3, стакларски, 4, зидарски. 5, трговачки. *)

Подпиши оздо: горе изложене суме примих подпуно и лепо благодарим; или: да сам означену суму од исправно примио, овим потврђуем.

Нужно е и пробитачно, да се у свакој кући води рачун о свима приманњима и издавањима, чега ради ваља водити књигу, која се има овако удесити. Н. пр.

Домаћи рачун о приманю и издаваню.

1866	Попис ствари	Примљено	Издато
1 фебр.	Остало готовог у каси од Јануара	17	66
	за 1 пар чизама П. Марковићу чизмару		6 50
2 „	месечни интерес од Н. Коића	15	—
3 „	І. Медурићу кројачу по рачуну од 30. Јан.		13 —
4 „	за два хвата дрва по 12 ф.		24 —
5 „	за 10 акова вина по 6 фор.	60	—
Свега		92 ф	66 н 43 ф 50 н

*) Учитель нека каже ствари и праве цене од единце.

Ако е много рачуна, онда е удесније водити две књиге, једну за приманија, другу за издавања. У књизи од издавања ваља одлучити свакидашња мања издавања од оних већих, и за ово оставити толико празних листова, колико ће за 12 месеци бити довољно.

На крају сваког месеца ваља рачуне завршити, па ове на крају године све саставити, по следећем образцу:

1866	Мања издавања.	Фр.	нв.
Јан. 1	1 фун. кафе 90 н. и 2 ф. шећера по 40 н.	1	70
2	3 ф. пиринца по 25 н. и 5 к. лимуни по 3 н.		90
3	2 ф. свећа по 65 н. и 5 ф. сапуна по 25 н.	2	55
4	7 ока млека по 10 н. и 1 ф. масла 70 н.	1	40
5	10 фунти меса по 20 нв.	2	—
Свега		8 ф.	5 н

Тако се уписује сваки месец башка.

На крају године склопи се рачун од свих 12 месеци по овом образцу.

Прекрасно правило за наставнике.

С уводенјем христове вере у Русију за времена св. Владимира, појавила су се тамо и прва училишта за народ. Ево какви е вапутак наставницима тих училишта дао први руски митрополит Михаил. — „Призвав их к себи — говори лѣтописац — светитељ их поучи да право и благочастно уче малу децу како књижевном знању тако и добром владану, и правди, љубави, страху божијем, који е почетак мудрости, и чистоти, и смерном о себи мнѣнију. Да их уче не јрошћу, жестокошћу и срдитошћу, но радостовидним страхом, љубавним обичајем, сладким поучаванјем, ласкавим тешенјем и ободраванјем да неби дечица ослабила и уленьила се.“ Особито им пак препоручиваше да се уче закону божијем на ползу души и телу, а од безумних и непристойних речи да се чувају,

(Из Степен. књиге).

Д о п и с и.

Г. У Суботици на св. Саву. Свечаност о св. Сави и овде се обдржавала достојно успомени њговој. Службу божију одслужеше наша три свештеника са Ђаконом, на којој е наше србско певачко друштво хармонично појало и тим свечаност ову увеличало. По свршетку литурџије уз појанѣ тропара ишло се у школу на водоосвећењѣ. После свршених молитава и духовних песама при водоосвећењу изговорио е г. Луданѣ учитель слово, у коме е заслуге светителѣве, старанѣ и добротинства њгова за благо народа србског уобште навео, а посебице у првено-просветним одношајма; и пошто е још неколико славних мужева из најновијег доба споменуо, кон се као прави премјници светителѣви сматрају и као народни добротвори свуда славе, — рекне далѣ, да е учительски збор у споразумљно са неколико главних чланова србске црквене общине закључио, да се и овде по примеру осталих община оснуе школски фонд на ту цел, да би се сиромашним ђацима обоег пола нужне потребе школске набављале, а и да оснивањѣ школске библиотеке подупире, тврдећи, да ћемо само тим начином достојно уважити дела светителѣва, кад на общте полезне цели прилажемо. У колико се овдашнѣ грађанство овој племенитој тежњи одазвало, види се отуда, што се одмах знатан број приложника на поднесену листу уписало.

Имена ових приложника излишно би било овде спомињати, ер су чинили из чистог родољубја с начелом : „Да незна левака, што чини десница твоја.“ Овим би се дакле и допис овај о светосавској свечаности довршио, да се нисмо ове године новим племенитим идејама сусрели, кон су једино из достојног уважења дела светителѣви поникле. Наша црквена общтина ево већ треће године, како сиромашним ђацима походењѣ школе олакшава тим, што на дан св. Саве такове са обућама обдари; а којима е нужда и цело одело. Ову своју милост е до данас само на мушке ученике граничила; но увидивши важност хришћански васпитаних и у србско-народном духу образованих женскиња, милост е своју ове године и на ученице овдашнѣ девојчке школе распрострала. —

Пошто е г. управителѣ у девојчком училишту за освећењѣ њгово водом у накрст шкромпо, — док су девојчице светосавску песму у два гласа певале присуствујући су целивали крст, и тек онда су се раздавале обуће назначеним сиромашним ученицама. Овом приликом две најсиромашније ученице добиле су целокупно одело, кон е за овај дан приправила велештована удовица госпођа Терезија Прокочанѣ. У похвалу ове отличне госпође имам споменути, да на сваком испиту ученица у девојчкој школи присуствуе, и том приликом доброучећу се децу с новцем обдари. Премда свое деце нема, опет напредак народни на срцу носећи из чистог родољубја и сажалења према сиромашној деци, предречену милостинију е учинила. Овим родољубивим даром и примера достојном милостинијом наше црквене общтине тронути, и знајући ону изреку „да е благодарност мила и Богу и людма“ — девојчки учитель е све ове ученице одвео најпре привр-

председнику общине г. дру Стойковићу, да му се захвале у име свию чланова общине на учинѣном даривању, кое е он врло усрдно при- мио обдаривши их још и с новцем. Подобним начином е чинио и са оним ученицама, кое су одело добиле, да познаю ту велештовану го- спођу, која е тако милостива, па да се моле Богу за ню, да ю Бог поживи много година здраву, и да јој свагда кадгод е на путу или ма где виде, оно поштованѣ одаю, кое една поштена старица заслу- жуе, и кое е сваки дужан своим добротворима чинити. Ми пак од наше стране велимо: „Да Бог да се хилядиле оваке милостиве и до- бротворне госпође.“

Из Старога Бечея. Светога Саву прославили смо свечано. Народа особито простога скупило се било у великом брою. Међу гра- ђанима, кои су на школску свечаност дошли, випили смо и неколико одабраних и отиѣних родољубкиня. Преч. господин протопресвигер Ал. Бастић са два капелана светио е водицу. Учитель стариег раз- реда Ђорђе Глибоньски говорио е слово у коме е споменуо врстна дела добротворке бечейске блаженоупоковене баронице Ефимие Јовића и свесрбских мецената Саве Текелие, Саве Вуковића и владике Пла- тона. На месту шкодску закладу скупљѣно е том приликом 40 фор. Од тога ће се едан део сиротой школской деци одма поделити а други к главници придодати. — На особитом одзиву присутствующих у име школе и просвете велика хвала, и вавек им слава била!

Стапар. — Вредно е да чув наш народ, како е и код нас одр- жана школска свечаност, у славу просветителя, и najveћег народног добротвора, — св. Саве. —

Свету службу божию одслужи на најсвечаним начин, пречастни господ. Јоан Поповић шк. катихет. По свршетку литургие даде по- менути служећи свештеник сакупљѣном народу у цркви лепо и празнику сходно слово; у ком укратко — ал езгровито опише како живот и дела св. Саве, тако исто и прави значај светосавске свечаности. До- бри народ наш, кога е пуна црква била, побуђен речма свог духов- ног пастира, пође у школу са пречастним свештенством своим, и са свом овдашњом мушком и женском дечицом из сва три разреда, која путем до школе тропар „Пути вводящаго въ жизнь“ поеше.

Када се овде у школской дворани првог мушког разреда — која е била лепо украшена и за овај најважниј и најсвечаниј час спремна — сви сакупише; тада се пред ликовима: преблагословене дѣве Ма- рие — славенских првоучителя Кирила и Метода — и пред великим образом св. Саве, коју е икону године 1864. наш трговац Ђорђе Берић имао љубав девојчой школи поклонити, — освети водица; а за тим одпов наша школска дечица из најстариег разреда ону кра- сну и омиљѣну светосавску песму „Воскликнем любовію“ на свршетку свега овог, прочита г. Јоан Половић катихета имена честити приложника на школски фонд, и позове народ срдачим речма, да се и сад покажу; да су верни послѣдователи првог просветителя србског, па да по мо- гућству свом, и ове године, као и предпрошлых, прилажу на постоећи местни школски фонд, кога наши пречастни служители олтара божиег, и дечин наставници заедничком ревносту, и своим заузманѣм год. 1864 на дан св. Саве заведоше и помођу родољубивих приложника осно-

ваше. — Особиту похвалу у овом, заслужује наш врли и обштеуважени свештеник г. Никола Момировић, који је први на ту сретњу и благословену мисао дошао, и народ наш својом ваљном беседом г. 1864. побудио и позвао, да се својски прихвати око оснивања и подизања школског фонда, који ће с временом, када едном до свог цвета дође, нашој школи и дечици од неоцењиве користи бити, и врло лепу помоћ доносити.

Главница нашег местн. школ. фонда, с концем год. 1866. износила је : 84 ф. 44 кр. а. в. Ове године, при свем том што нам је несретни лански мајски мраз одвећ оштетио польске усеве, — скупљено је : 20 ф. а. в. свега дакле износи главница 104 ф. 44 нов. а. в. Како сам са поуздане стране разумети могао, нека господа наша, која са овом горепоменутом основном главницом од год. 1864. па до данас манипулираше, међусобно се светую, да би за ове новце добро било, да се „школска застава“ узме. Грета би, а и срамота би било казати да нам „школска застава“ не треба, али сваки живи признати мора, да нам је местни школски фонд далеко преци и нужднији. Ја дакле држим, да би много бољ и паметније било, да се зарад заставе по народу добровољни прилози купе, — чему као да би у напред рећи могао, да би нам се добри народ наш радо одазвао. У случају ако би баш и ова сва средства недовољна била, могли би се и други извори потражити; — само никако не би саветно било, у саданњи мест. школски фонд — основ процветанја и унапређења наши местних школа дирати, и корен му тако рано подгризати.

Овде немогу прећи, а да јошт неспоменем, да се и код нас врло лепа и велика школска башта налази; коју је наша обштина по правителственој наредби пре неколико година, зарад практичног обучавања деце, у неги и облагорођењу воћа — одредила. Едан мали део ове школске баште, засађен је пре две године са дивјакама, међу којима приличан се број налази већ и красни оплеменјени воћака. Али док се ова башта са воћкама незасади, и са њима сва непопуни проћи ће јошт доста година; — грета је дакле да онај налазећи се празан простор, који је за свако без разлике сејањ, врло згода и леп комад земљ, без икакве школске користи стоји, него би га ваљало под закуп издати и новце на корист школе употребити. *)

М. Б. Из Марадика. Приликом светосавске свечаности, изволео је г. Урош Лујановић местни бележник приложити 4 ф. а. вр. као предплату за „Школски Лист“, и то од данас пак док живио буде за еднoг сиромашног учитеља, за сад у дијецези нигда незаборављивог негдашњег свога професора и благодјтеља преосв. г. Лукјана Николавића епископа горњокарловачког, с тим, да се њему у своје време саобшти, који учитељ и у којој обштини горњокарловачке дијецезе поклонјени тај Школски Лист добиа. Уедно јављам да је исти родољуб србски г. бележник истога дана на св. Саву, после свршене литургије сакупљеном народу у школи препоручио, да се данас као на св. Саву

*) А зашто се не би цела та башта за вешбанј деце у баштованству одма употребити могла ?

просветителя србског местни школски фонд заведе, народ се томе позиву тако одзове, да е истоме родољубу у прилаганю на школски фонд знатно слѣдовао, кою суму — кад у ред ставили будемо, нећу пропустити саобштити у Школски Лист. (Добили смо још дописа о светосавској свечаности, кое због маленог простора овог листа изоставити морамо. У.)

Школске вести.

ИЗ СРБСКОГ УЧИТЕЉИШТА. Прошле есени баш на Ђурђицу навршило се 50 година од како е училиште србско из Сентандрије у Сомбор пренешено. С тога е ове године на дан успомене св. Саве просветителя србског уз обичну светосавску свечаност држана Педесетогодишњица овог единого нашег педагогичног института. Тога дана свечану службу божию служио е пречастни г. прота Бранковић са два свештеника и ђаконом. После заамвоне молитве и освећеня кољива обуку се у одежде сви свештеници, и с народом и приправницима уз пояић тропара светоме Сави дођу у велику дворану приправничког завода, где е најпре водица освећена, а затим е главни приправнички наставник у држаной беседи прошлости овог народног завода изложио. Говор е овай трајо скоро читав сат. Напоследку се појла песма светителю Сави и узимало кољиво. После ове свечаности свештенство с народом поврати се у цркву где е слѣдовао отпуст. Народа е у цркви било више него прошлих година, али се и то могло приметити, да е много било простога света а отменигга врло мало. —

Ове године у нашем училишту има 27 приправника у II. течаю, а 21 приправник у I. течаю; међу последњима има три младића из Србије, од коих су двојца богословци а едан гимназиста. Они су есенас овамо дошли с намером да се овде за учитељ изобразе, како би по том отачбини својой као редовно изображени народни учитељи служити могли. Долазак њихов служи нам за доказ, да би високославно правителство кнежевине србске потреби тамошнѣг нашег народа подпуно одговорило, кад би, као што е у овом листу већ напомињано, о трошку државном неколико одабраних младића овамо ради изученя педагогичних наука послало. Из поузданого извора дознасмо, да е тога ради предлог есенас учинѣн, и надамо се да ће доидуће есени предлог тай у живог ступити. — Младићи, што су овамо сами из Србије дошли, примљени су овде како од професора тако и од овдашњих врстних грађана врло лепо. Двојца од њи нису у станю сами себе издржавати, па с тога едnome е дао безплатни стан, рану и зимно одело врли Србин Г. Гедеон Леовић адвокат, а другога издржаваю раном, оделом и станом неколико отмених грађана, међу којима се особито отличују: Г. Г. Ђока Михайловић и Самуил Живановић, кои поменутог младића раном снабдеваю. Нека е овим и осталим врстчим добротворима наше учеће се младежи јавна благодарност изречена.

ПОКЛОНИ ШКОЛАМА И УЧИТЕЉИМА. Преосвештени Господин Стефан Кнежевић православни епископ далматински имао е милост наредити, да се србским народним школама у Стрици и у Ервенику у Далмацији „Школски Лист“ за годину 1867. као дар од њѣга шилѣ.

Високопречастни Господин Герасим Петрановић архимандрит консисторијални и манастира Драговића у Далмацији, шалѣ на дар и ове године „Школски Лист“ едноме учителю у Босни и едном свештенику у Далмацији.

Г. Јован Раин Стојковић надзиратељ властелинства у Делинешћу, и Гл. др. Ђорђе Максимовић вар. физикус у Сомбору предплатили су „Школски Лист“ сваки за едного сиромашног учителя за целу 1867. годину. Првога господина дар шалѣ се г. Мирку Мариновићу учителю у Майши у Баранѣи, кои са свое малене учительске платице два отлично учећа се сина школуе, а дар другога господина шалѣ се школи Цетинској.

Дружиница една младих србских соколова у Пешти, послала е преко г. Марка Аксентијевића грађанина осѣчког 3 ф. с жельом да се за те новце едной србској сиротној обштини у Славонији „Школски Лист“ ове године шалѣ. Овој суми додао е г. Аксентијевић још 1 ф. и наредно, да се школи Чепинској Лист овај на дар шалѣ.

Из закладе високопречастног г. Архимандрита Стефана Михаловића на предлог уредништва овог и по одобрењу господина основателя примаю Лист Школски ове године на поклон: Србска основна школа у Петрињи; г. Петар Берић учитель Бранѣински у Баранѣи, и србска школа у Дольној Любкови у Банату. —

У Срб. Бечею на позив учителя Ђ. Глибонског набавише Школске Листове за прво полгодие 1867. године на дар сиромашних школа и учителя ова Г. Г. Стефан Стефановић трговац; Стефан Манойловић обш. благајник; Ежил Лозанов ц. кр. званичник и Арса Поповић земљпритежатељ. Четири ова примерка шилю се на дар школама: у Пећи у Старој Србији, у Рац-Алмашу и у Батосеку у будимској епархији, и у Тузли у Босни. Као дар господина Глибонског, кои е у Бечею 27 предплатника на овај лист скупио, шилѣ се Лист Школски овога полгодия школи Ст. Бечейској и школи Лединачкој.

Г. Урош Лујновић бележник Марадички послао е годишню предплату за едну школу у епархији Горњокарловачкој (види допис у овом броју). Сходно жельи дародавца шилѣ се поклон њѣгов обштинској србској школи у Костайници.

На племенитим овим даровима од стране уредништва овог врстним и родољубивим дароватељима искрена благодарност овим се у име дотичних обштина и учителя изьялюе.

УПРАЗНЊНО УЧИТЕЉСКО МЕСТО. у Фелдварцу у Бачкој. Плата 400 ф. и стан. Рок пријављивања 12. Фебр. о. г.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.